

LIETUVOS UOSTAMIESČIŲ PINIGINĖS RINKOS YPATUMAI XVI A.

Mikelis Balčius

Išsamių Lietuvos piniginės rinkos tyrinėjimų nėra, ir daugelis su piniginiiais sandėriais sietinų įvykių nėra aptarta ar net nežinoma, kad tokių būta. Vienas iš neaptartų klausimų yra vidurinių amžių pabaigoje dabartinėje lietuviškoje Baltijos jūros pakrantėje buvusių uostų ir valgumų piniginės rinkos specifika. Šiame straipsnyje mėginsime aptarti kai kuriuos XVI amžiaus pajūrio miestų ir miestelių piniginės apyvartos momentus.

Dabartinėje lietuviškoje Baltijos jūros pakrantėje yra bent trys su XVI a. laivyba jūroje susiję objektai: Prūsijos teritorijoje buvęs Klaipėdos uostas ir spėtini valgumai jo apylinkėse, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Žemaičių seniūnijoje buvęs Palangos miestelio valgumas ir Šventosios žemupio gyvenviečių valgumai.¹ Šventosios žemupys tuo metu nebuvo vienalytis administracinis ir ūkinis objektas. Šventosios upės kairysis krantas buvo Žemaičių seniūnijoje, bet su lietuvių ar žemaičių jūrine veikla sietinas gyvenvietės egzistavimas XVI a. yra problemiškas, – archeologiniais radiniais pagrįstų duomenų nėra.² Dešiniajame Šventosios krante aptariamuoju laikotarpiu klestėjo Elijos miestelis, buvęs Livonijos konfederacijos, o vėliau Kuršo ir Žemgalos kunigaikštystės sudėtyje.³ Tyrinėjimų bazę sudaro J. Sembritzkio paskelbti keli XVI a. antrosios pusės rašytinių dokumentų fragmentai⁴ ir archeologiniai radiniai iš Elijos miestelio⁵ bei Karaliaučiaus miesto⁶. Elijos radinių komplektą sudaro jūros išplauti buities reikmenys bei monetos iš miestelio kultūrinio sluoksnio. Karaliaučiuje panašus rinkinys surinktas iš Priegliaus dugno dumblo. Karaliaučiaus radimvietę, su kai kuriomis išlygomis, galime vadinti uostavietės kultūrinio sluoksnio. Išvardyti uostavietės ir jai artimos miestavietės radinių komplektai archeologinių tyrinėjimų kontekste nėra vieni. Turime publikuotus analogiškus Kauno⁷ ir Dancigo⁸ radinių komplektus. J. Sembritzkis cituoja du, 1565 ir 1580 metų, Karaliaučiaus miestiečių skundų Prūsijos hercogui fragmentus. Pirmajame sakoma, kad į Klaipėdą yra atvykę daug svetimšalių su daugybe talerių. Antrajame skunde tie svetimšaliai įvardijami kaip Dancigo, Liubeko, Olandijos ir kitų vietovių gyventojai. Visi jie į Klaipėdą atvyko su didelėmis pinigų sumomis ir žada pasilikti iki pavasario. Tikėtina, kad ir šiuo atveju minimi dideli pinigai buvo populiariausia to meto valiuta – stambios sidabrinės monetos, vadinamos taleriais. Svetimšaliai taleriais ketino mokėti už žemės ir miško gėrybes, kurias pavasarį ketino laivais išgabenti į savo tėvynę ar tolimesnius Vakarų Europos uostus. Bet tų geidžiamųjų gėrybių pačioje Klaipėdoje nebuvo. Jas reikėjo supirkti

¹ Uostas – gilia Vandens nuo audrų apsaugota akvatorija su prieplauka laivams. Valgumas – valčių prieplauka sekliame krante. Didesnės gramzdos laivai stovi atvirame reide, o kroviniai į laivus atplukdomi valtėmis.

² M. Balčius, „Šventosios žemupio kairiojo kranto gyvenvietės“, *Kultūros paminklai*, nr. 5, 1998, p. 81–88.

³ M. Balčius, „Elija ir Būtingė“, *Palangos istorija*, Klaipėda, 2000, p. 193–216.

⁴ J. Zembrickis, *Klaipėdos karališkojo Prūsijos jūrų ir prekybos miesto istorija*, Klaipėda, 2002, p. 82, 83, 90.

⁵ M. Balčius, *Šventosios šiaurinės dalies – „Elijos miesto“ tyrinėjimai* (rankr.), Šventoji, 1994; M. Balčius, *1994–2002 metų radiniai Elijos teritorijoje* (rankr.), Šventoji, 2003.

⁶ E. Ivanauskas, „Mont fund fra Kaliningrad 1984–1992“, *Nordisk Numismatik Union Medlemsblad*, nr. 4, 1997, s. 60–70; A. Radionovas, „1987 m. Kaliningrade rastos monetos“, *Aktualūs kultūros paminklų tyrinėjimų uždaviniai*, Vilnius, 1988, p. 80–85.

⁷ E. Ivanauskas, „Kauno uoste rastos monetos“, *Kultūros paminklai*, nr. 2, 1995, p. 14.

⁸ M. Dutkowski, „Monety z kanalu Raduni“, *Wiadomości numizmatyczne*, z. 4, 1987, s. 225.

Žemaitijos miesteliuose ir kaimuose. Apsipirkti Žemaitijoje svetimšaliams žadėjo padėti klaipėdiečiai, ir jiems už šią paslaugą turėjo tekti kažkokia tų atvežtų pinigų dalis. Mokestis už tarpininkavimą arba kainų skirtumas kaime ir mieste buvo viena iš dalies miestiečių ūkinės veiklos paskatų, ir prekyba su žemaičiais ar Žemaičiuose jau buvo tapusi įprastine klaipėdiečių veiklos dalimi. Bet dar didesnius pelnus žadėjo prekių kainų skirtumai tolimuose Vakarų bei Rytų Europos regionuose ir sandėriai su minėtais Dancigo, Liubeko ar Olandijos pirkliais. Pagal tradiciją ir senus nuostatus, klaipėdiečiai Žemaitijoje įgytas prekes turėjo plukdyti į Karaliaučių ir ten parduoti nustatyta tvarka. Aptariamuoju laikotarpiu Karaliaučiaus miestiečiai, pasitelkę valdovą, administracineis priemonėmis dar bandė išsaugoti savo privilegijuotą padėtį Prūsijos *hinterlande*. Karaliaučiaus miestiečių požiūriu, jokie svetimšaliai, ypač su daug pinigų, kitose Prūsijos vietovėse nebuvo pageidautini svečiai. Bet tai buvo paskutiniai metropolijos bandymai stabdyti periferinių miestų ir miestelių augimą. Po gero dešimtmečio – 1595 metais – neseniai skriausti klaipėdiečiai jau patys prašo Prūsijos hercogo pašalinti konkurentus Elijoje ir Liepojoje bei skundžiasi klestinčia nelegalia prekyba abiejuose Vitės priemiesčiuose. Vitės žvejai savo prekes – žuvis – su aukščiau įvardytais svetimšaliais keitė į atvežtines prekes. Pagal miesto tvarką žvejai žuvis turėjo pardavinėti miesto turguje. Valgumuose prekiauti buvo draudžiama. Prekybos žuvimi, ypač skirta kasdieniam vartojimui, apimtys nebuvo didelės. Sandėrių sumos vargiai viršijo vieną talerį ir, jei su žvejais nepavykdavo susitarti dėl natūrinių mainų, pirkliai buvo priversti užmokestį siūlyti smulkiais pinigais. Atsakymą, kuo buvo linkę atsiskaityti už žuvis, o kartu ir kitas miestiečių paslaugas, svetimšaliai, rašytiniai šaltiniai nutyli. Jo tenka ieškoti kitoje istorinių šaltinių grupėje – tarp archeologinių radinių. Bet archeologinių tyrinėjimų metu Klaipėdoje rasta tik keletas Vokiečių ordino monetų: Vinricho von Kniprodes (1350–1382) firhenas, rastas Klaipėdos pilies griuvėsiuose⁹, ir du sulipę Mykolo Kuchmeisterio von Sternbergo (1414–1422) ir Pauliaus von Rusdorfo (1422–1441) šilingai, rasti perkastuose miesto kultūriniuose sluokniuose, tikėtinas suardyto lobio fragmentas.¹⁰ Tyrinėjant buvusių bažnyčių aplinką aptikta keletas XVII–XIX a. monetų.¹¹ Ne ką gausesni ir Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus numizmatiniai rinkiniai. Per beveik pusšimtį miesto teritorijos kasinėjimo metų, nuo 1950 iki 1992, muziejui dovanotos ar parduotos nepilnos dvi dešimtys XVI–XX a. monetų.¹² XVI amžiaus moneta buvo tik viena – Lietuvos 1512 metų pusgrašis. Negali klaipėdiečiai pasigirti ir gausiais senovinių monetų svarelių, prekybinių plombų, pinigų skaičiavimo žetonų ar metalinių drabužių puošmenų bei giesmytų ir brangenybių dėžučių apkalų rinkiniais. Išvardyti dirbiniai buvo smulkūs, iš geltono metalo. Jų gamybai reikėjo praktinių įgūdžių ir meninės išmonės. Auksakalių, varkalių ir alavo liejimų dirbiniai, be praktinės paskirties, dar yra puikūs taikomojo meno pavyzdžiai. Pažiūrėjus į turimus archeologinius radinius šiuo aspektu, Klaipėdos miestiečiai minėtų Karaliaučiaus gyventojų ir net elijiečių atžvilgiu atrodo tarsi būtų buvę bedvasiai, beturčiai ir nuogi. Tiesa, avėjo gan neblogais batais.¹³ Bent kiek užpildyti šią didelę miesto istorijos tyrinėjimų spragą ir apčiuopti tikėtiną klaipėdiečių ir Vitės gyventojų sandėrių su svetimšaliais sudėtį galime mėginti pasitelkę Elijos ir Karaliaučiaus radinių komplektus.

Krašto piniginės rinkos raida visiškai ar iš dalies yra priklausoma nuo administracinės valdžios potvarkių, todėl ribines chronologines rinkos pokyčių gaires gali atstoti piniginių reformų datos. Prūsijoje ir Livonijoje XVI a. jų buvo ne viena. 1529–1530 metais sudaryta Lenkijos,

⁹ Mažosios Lietuvos muziejaus, GEK, nr. 10594; V. Žulkus, *Viduramžių Klaipėda*, Vilnius, 2002, p. 37 (toliau – Žulkus, *Viduramžių...*).

¹⁰ V. Žulkus, *Kanalizacijos perpumpavimo stoties nr. 2 archeologinių tyrinėjimų ataskaita*, PRPI, Klaipėda, 1978.

¹¹ E. Ivanauskas, *Monetos ir žetonai Lietuvos senkapiuose 1387–1850*, Vilnius, 2001, p. 94 (toliau – Ivanauskas, *Monetos ir žetonai...*).

¹² Mažosios Lietuvos istorijos muziejus, GEK, nr. 2772, 2978, 2989, 3071, 3292, 3700, 3978, 4117, 4211, 4501, 4507, 4644, 4967, 5582, 10594.

¹³ Žulkus, *Viduramžių...*, p. 89, 90.

Karališkosios Prūsijos ir Prūsijos monetinė sąjunga.¹⁴ 1562–1565 metais mėginta sukurti bendrą Lietuvos ir Livonijos piniginę sistemą. 1578 metais išleisti pirmieji Abiejų Tautų Respublikos (toliau – ATR) monetų kalybos nuostatai, daugiau ar mažiau privalomi visoms Lenkijos pinigų kalykloms bei dirbusioms Vilniuje, Rygoje ir Karaliaučiuje. 1604 metais šie nuostatai buvo pakeisti. Bet tai buvo pavėluotas sprendimas. Europinės kainų revoliucijos požymiai ATR pastebimi koku dešimtmečiu anksčiau. Prūsijoje 1565–1578 metais monetos kaltos epizodiškai, tai Livonijos rinkai svarbi 1562–1565 metų data, su išlygomis taikytina ir Prūsijai. Gauname du apylygės trukmės – 1530–1565 ir 1565–1595 metų periodus ir jų ribose galime suskaičiuoti mums rūpimus radinius. Elijoje rasti 112, o Karaliaučiuje 96 pirmo periodo radiniai ir, atitinkamai, 92 ir 38 antro periodo radiniai. Skaičiuojame tik tuo metu kaltas monetas. Faktą, kad apyvartoje buvo anksčiau kaltų monetų, tenka ignoruoti. Karaliaučiaus radinių sudilimo laipsnis nėra fiksuotas, todėl realų, koreguotą pagal nudilimą monetų patekimo į gruntą grafiką sudaryti nėra galimybių. Radinių masę aptarsime, išskaidę juos į grupes pagal priklausomybę kuriai nors pinigų sistemai.

Lietuvos piniginės sistemos denarai ir pusgrašiai, kalti Vilniuje 1545–1565 metais, Elijoje sudaro ketvirtį, o Karaliaučiuje penktadalį pirmo periodo radinių. Po 1565 metų tokia pat sparta uostaviečių link keliavo 1566–1570 metų dvidenariai. Kiek ilgai truko šis procesas, pasakyti sunku, manytume, jog ir po 1578 metų lietuviški dvidenariai kurį laiką buvo vežami kartu su lietuviškais Stepono Batoro šilingais. Elijoje lietuviškų Stepono Batoro šilingų nerasta. Retai šių monetų randama Žemaitijoje ir netgi Vilniaus apylinkėse. Karaliaučiuje aptikti keli lietuviški šilingai ir įdomiausia, kad tarp jų buvo varinė 1584 metų šilingo klastotė. Lietuviškais pinigais pasitikėjo ir buvo verta juos padirbinėti. Apžvelgę visą vidurinių amžių pabaigą, pastebime, kad lietuviškos monetos nebuvo pastovus Baltijos pajūrio piniginės rinkos komponentas. Pačios seniausios Vilniuje kaltos Jogailos ir Vytauto monetos randamos Aukštaitijoje, arčiau Vilniaus ir Trakų.¹⁵ Žemaitijoje, kuri tuo metu daugiau ar mažiau buvo valdoma Vokiečių ordino, jų nerasta. XV amžiuje, po Žalgirio mūšio, kaltų Vytauto ir Kazimiero denarų arčiausiai pajūrio rasta Telšių rajone Kuršuose ir Varniuose, Plungės rajone, Pribitkoje. Kiek abejotinas radinys aptiktas Kretingos rajone Kartenoje. Vieną Vytauto denarą ir vieną Kazimiero denarą rado Karaliaučiuje.¹⁶ Taip toli į vakarus minimos lietuviškos monetos nuklydo dėl nuolat Kauno prekybos kontorą lankančių hanziečių aktyvios veiklos, o gal kiek prisidėjo ir patys lietuviai, pasinaudoję Nemuno – Priegliaus vandens keliu. Klaipėda Hanzos narė nebuvo, ir panašaus pobūdžio radiniai čia būtų maloni staigmena. 1495–1506 metais kalti Aleksandro denarai bei pusgrašiai pasklido platesnėje teritorijoje. Jų rasta Palangoje, vadinamajame Žemaičių kalnelyje, XVI amžiaus pradžioje palaidotų kuršių kapuose¹⁷, Kunigiškių lobyje, kuris sodyboje greta Palangos kaimo paslėptas apie 1530 metus¹⁸, Elijoje, Karaliaučiuje, Rusnėje. Klaipėdiečiai, ypač Prūsijai tapus pasaulietine valstybe, aktyviai prekiaavo Žemaitijoje.¹⁹ XVI amžiumi datuotų raštiškų tokių žygių patvirtinimų yra gana daug ir į amžiaus pabaigą jų vis daugėja. Pradėjus Vilniuje kalti Aleksandro pinigus, lietuviškos monetos Klaipėdoje nustojo būti retenybe, ir netgi galima spėti, kad apie XVI amžiaus vidurį jos Klaipėdoje užėmė penktadalį ar ketvirtadalį rinkos.

Livonijos pinigų kalyklose Rygoje, Taline ir Tartu kalti pfenigai ir šilingai Elijoje sudaro krašto monetų komplektą, kuris 1530–1565 metų laikotarpiu apima du penktadalius radinių. Karaliaučiuje rastos šešios tokios monetos, maždaug penkioliktoji radinių dalis. Akivaizdu, kad

¹⁴ A. Mikolaiczkyk, *Obieg pieniezny w Polsce srodkowej w wieków od XVI do XVIII*, Lodz, 1980.

¹⁵ E. Ivanauskas, M. Balčius, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės lydiniai ir monetos nuo 1387 iki 1495 metų*, Vilnius, 1994; E. Remecas, *Vilniaus Žemutinės pilies pinigų lobis*, Vilnius, 2003.

¹⁶ Ivanauskas, *Monetos ir žetonai...*, p. 84, 94, 157, 213.

¹⁷ Ivanauskas, *Monetos ir žetonai...*, p. 142; V. Žulkus, „XV–XVI a. senkapiai Žemaičių kalnelyje Palangoje“, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1990 ir 1991 metais*, Vilnius, 1992, t. 2, p. 90–92.

¹⁸ M. Balčius, „Palangos lobis“, *Archeologiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1986 ir 1987 metais*, Vilnius, 1988, p. 19.

¹⁹ Ivanauskas, *Monetos ir žetonai...*, p. 176.

apie plačią livoniškų pinigų apyvartą Karaliaučiuje negalime kalbėti. Bet ir tas nedidelis kiekis uostamiestyje rastų livoniškų monetų liudija Livonijos gyventojų dalies keliones iš Rygos bei kitų vietovių į Karaliaučių ar dar toliau Vokietijos pusėn. Šiek tiek tokių pinigų galėjo parsivežti iš kelionių po Livoniją grįžtantys Prūsijos gyventojai. Žemaitijoje livoniškų pinigų gauti buvo beveik neįmanoma. Pietinė Livonijos valdovų pfenigų ir šilingų išplitimo riba eina šiauriniu Žemaitijos pakraščiu. Palangoje rastas vos vienas Rygos arkivyskupo Silvestro Stodeverės (1448–1479) pfenigas be datos XVI a. pradžioje įdėtas į kuršio kapą kartu su dviem lietuviškais Aleksandro denarais. Tų trijų monetų suma tikriausiai atitiko prūsiško šilingo vertę. Aptariamojo laiko livoniškų šilingų rasta Skuodo rajone Stripiniuose, Mažeikių rajone Griežėje ir Skėriuose, Akmenės rajone Kivyliuose, Šiaulių rajone Mažeikių kaime, Joniškio rajone Rukuižiuose.²⁰ Klaipėda buvo tarpinis punktas kelyje iš Rygos į Karaliaučių, ir čia galima tikėtis rasti pavienių livoniškų monetų radinių. Po 1565 m. Karaliaučiuje pamestų Rygos miesto monetų rasta dvigubai daugiau. Elijoje Rygos ir Talino monetos užima jau net tris ketvirtadalius rinkos. Tai lėmė ne suaktyvėjusi Rygos uosto veikla ar padažnėję livoniečių vizitai Prūsijoje. Naudodamiesi išskirtine padėtimi Dauguvos baseine, rygiečiai užtvindė aplinkinius kraštus prastais šilingais. Atsiginti nuo jų klaipėdiečiams nebuvo vilties, nors kokią dalį miesto piniginės rinkos galėjo užimti Rygos miesto šilingai, dabartiniame tyrinėjimo etape nusakyti sudėtinga.

Prūsijos, Karališkosios Prūsijos bei Lenkijos denarai, tridenariai, šilingai ir grašiai Karaliaučiuje sudaro krašto monetų kompleksą. 1530–1565 metais Prūsijos krašto monetos Karaliaučiuje apima du trečdalius radinių. Dancige kaltoms monetoms tarp jų tenka kukli vieta. Dancigiečiai buvo dažni miesto svečiai, bet žvelgiant į monetų radinius jų indėlis į smulkiają Karaliaučiaus prekybą lieka neaiškus. Elijoje Prūsijos krašto monetų perpus mažiau, trečdalis radinių, bet vis dėlto daugiau nei lietuviškų. Ta pati tendencija stebima ir Palangos bei Kunigiškių radiniuose. Šios vietovės, jau nekalbant apie Klaipėdą, buvo Prūsijos *hinterlando* dalis. Prekyboje buvo orientuojamasi į Prūsijos kainų mastelį ir jos buvo nusakomos prūsiškais pinigais. Po 1565 m. Prūsijos pirklių dominavimą regione, remiantis numizmatiniais radiniais, įrodyti nebėra taip paprasta. Bet tai galėtų būti tolesnių tyrinėjimų tema.

Baltijos pietinio kranto vakarinės dalies, t. y. Pamario, Meklemburgo, ten buvusių laisvųjų imperijos miestų bei Danijos monetos sudaro ketvirtą, bemaž vienalytę, radinių grupę. Prie jų su išlygomis galime prišlieti pavienius Švedijos monetų radinius, aptiktus Karaliaučiuje bei Elijoje. Pagrindinis Baltijos pietinio kranto suvestinės pinigų grupės bruožas yra tapatūs monetų nominalai, nors jų prekinė vertė kiek skiriasi. Pamario – Danijos regiono šilingai, jų dalys – seslingai bei dreilingai, vitenai, pfenigai ir šerfai arba pusfenigai – Karaliaučiuje buvo gan pastovi rinkos dalis. Tokios monetos buvo beveik kas septintas radinys per visą apžvelgiamą laiką. Tarp jų dominuoja Liubeke kaltos monetos, po jų eina Danijos ir kitų miestų bei feodalinių valdų pinigai. Ne veltui ir dokumentuose apie Klaipėdos uostą pirmiausia minimas Liubekas. Karaliaučiaus miestiečiai gerai pažino Pamario, Meklemburgo laisvųjų miestų ir Danijos regiono monetas, mokėjo jas vertinti. Jų neatsisakydavo smulkūs prekiautojai ir amatininkai. Elijoje tokių pinigų rasta tik keturios monetos. Dvi iš jų kaltos XVI a. viduryje, dvi – kiek vėliau. Tai irgi pastovus rodiklis, penkiasdešimtoji radinių dalis, – ribinis dydis, kai sisteminga pinigų apyvarta vietinėje rinkoje neįmanoma ir tolesnis gautų pinigų panaudojimas yra problemiškas. Išeitų, kad Elijoje svetimšalių kontaktai su miestelėnais buvo lokalaus pobūdžio ir nestacionarūs. Tokie pat nestacionarūs kaip ir jų laivų avarijos Šventosios pajūrio ruože. Fiksuodami padrikus laivų žūties faktus vargiai galime tikėti atkurti visą žuvusių laivų maršrutą ir navigacijos sąlygas visoje rytinėje Baltijos jūros pakrantėje.²¹ Detalesniam vaizdui sukurti reikėtų kaupti faktus iš viso Baltijos jūros arealo. Taip ir Elijos bei kitų Lietuvos teritorijoje buvusių uostų ir valgumų piniginės rinkos sandara ir funkcionavimas

²⁰ Ivanauskas, *Monetos ir žetonai...*, p. 69, 111–112, 169, 179, 189, 191.

²¹ Žulkus, *Viduramžių...* p. 102–106.

neperprantamas be Karaliaučiaus ir toliau buvusių uostų veiklos. Galima netgi sakyti, kad egzistavo Baltijos uostaviečių piniginė rinka, turinti specifinių bruožų, kurių neaptinkame regioninėse žemyno rinkose. Pavyzdžių toli ieškoti nereikia. Šalia Nemuno–Priegliaus vandens kelio buvusiam Kauno uoste aptiriamos grupės monetų nerasta. Kita vertus, Elijoje pastebėtų pinigines rinkos lokalumo ir nestacionarumo požymių randame ir Karaliaučiuje. Tik čia tai yra kontaktai su daug tolimesnių Vakarų Europos krantų gyventojais. Karaliaučiaus uostavietėje rasta Rytų Fryzijos 1586 m. stuberio klastotė ir dvi škotiškos Marijos Stiuart (1542–1567) bei Jokūbo VI (1567–1625) monetos. Baigiant belieka pridurti, kad Elijoje – kaip ir šalia Klaipėdos buvusioje Vitėje – tokie sandėriai administracinės valdžios nebuvo sankcionuoti. Pamario, Meklemburgo laisvųjų miestų bei Danijos monetų apyvartai kiek geresnės aplinkybės galėjo būti Klaipėdoje, bet kol Klaipėdoje nėra surinktas bent minimaliai statistiškai patikimas radinių kiekis, galime daryti tik prielaidas.

Monetų radinių Elijoje ir Karaliaučiuje sudėtis

1530–1565 m.

Bendras radinių skaičius:

Elijoje	112 vnt.
Karaliaučiuje	96 vnt.

Lietuvos piniginė sistema – denarai, pusgrašiai:

Elijoje	28 vnt. – 25%
Karaliaučiuje	19 vnt. – 19,8%

Livonijos piniginė sistema – pfenigai, šilingai:

Elijoje	43 vnt. – 38,4%
Karaliaučiuje	6 vnt. – 6,3%

Lenkijos ir Prūsijos piniginė sistema – denarai, šilingai, grašiai, trečiokai:

Elijoje	39 vnt. – 34,8%
Karaliaučiuje	58 vnt. – 60,4%

Pamario piniginė sistema – pfenigai, dreilingai, vitenai, seslingai, šilingai:

Elijoje	2 vnt. – 1,8%
Karaliaučiuje	13 vnt. – 13,5%

1565–1595 m.

Bendras radinių skaičius:

Elijoje	92 vnt.
Karaliaučiuje	38 vnt.

Lietuvos piniginė sistema – denarai, pusgrašiai:

Elijoje	8 vnt. – 8,8%
Karaliaučiuje	2 vnt. – 5,3%

Livonijos piniginė sistema – pfenigai, šilingai:

Elijoje	70 vnt. – 76,0%
Karaliaučiuje	12 vnt. – 31,6%

Abiejų Tautų Respublikos piniginė sistema – denarai, dvidenariai, tridenariai, šilingai, grašiai, trečiokai:

Elijoje	12 vnt. – 13,0%
Karaliaučiuje	18 vnt. – 47,4%

Pamario piniginė sistema – šerfai, pfenigai, dreilingai, šilingai:

Elijoje	2 vnt. – 2,2%
Karaliaučiuje	6 vnt. – 15,7%

PECULIARITIES OF LITHUANIA SEAPORT'S MONETARY MARKET IN XVI C.

Summary

In this article are compared 16 summary seaports (Prussia – Königsberg, Memel) and small towns by the sea (Samogitia and Curonia – Palanga, Svetoji – Heiligen AA) peculiarities of monetary market. There are more witness about direct burghers of Memel mediaton with offshore tradespeople trading with Samogitia, but there are not many coins found of that period in 16 c. According comparisons of 16 c. coins found in Königsberg and Palanga, Šventoji – Heiligen AA and in others Samogitia places, author tries to find Memel's place in monetary market. Memel was influenced by monetary systems of Livonia, Prussia and GDL. In 1529-1530 was made Poland's, Royal Prussia's and Prussia's monetary union. 1562-1565 was made a try to create united GDL and Livonia monetary system. 1578 year's coins making rules were stringent regulations for all *Poland, Vilnius, Riga, Königsberg* coinage. In 1565-1578 coinage in Prussia was episodal. Author analyses coins of periods 1530-1565, 1565-1595. In 1530-1565 from all coins found in all Prussian seaports prussian coins was 2/3 of them all. In Samogitia seaside Palanga – Heiligen AA prussian coins was 1/3 of all coins found. A big amount of prussian coins in Samogitia shows its a big role in Memel's trading. Samogitia was Memel's trade hinterland. 1530-1565 Livonian coins was 2/5 part of all used coins at that time. After 1565 year Riga seaport became more active and that caused the bigger usage of livonians coins. It grew to 3/4 of all used coins. Because of Lübeck influence 1/7 of all coins was from Pommern, Mecklenburg, Denmark, Lübeck. In 1545-1565 GDL coins found in Heiligen AA made 1/4 part of all coins. And the same coins found in Königsberg made 1/5 part of all coins. In the middle of 16 century GDL coins in Memel was 1/5 or 1/4 part of monetary market.